

La intervenció al carrer Major d'Oix té vocació conjuntural.

El caràcter incentivador de l'arquitectura.

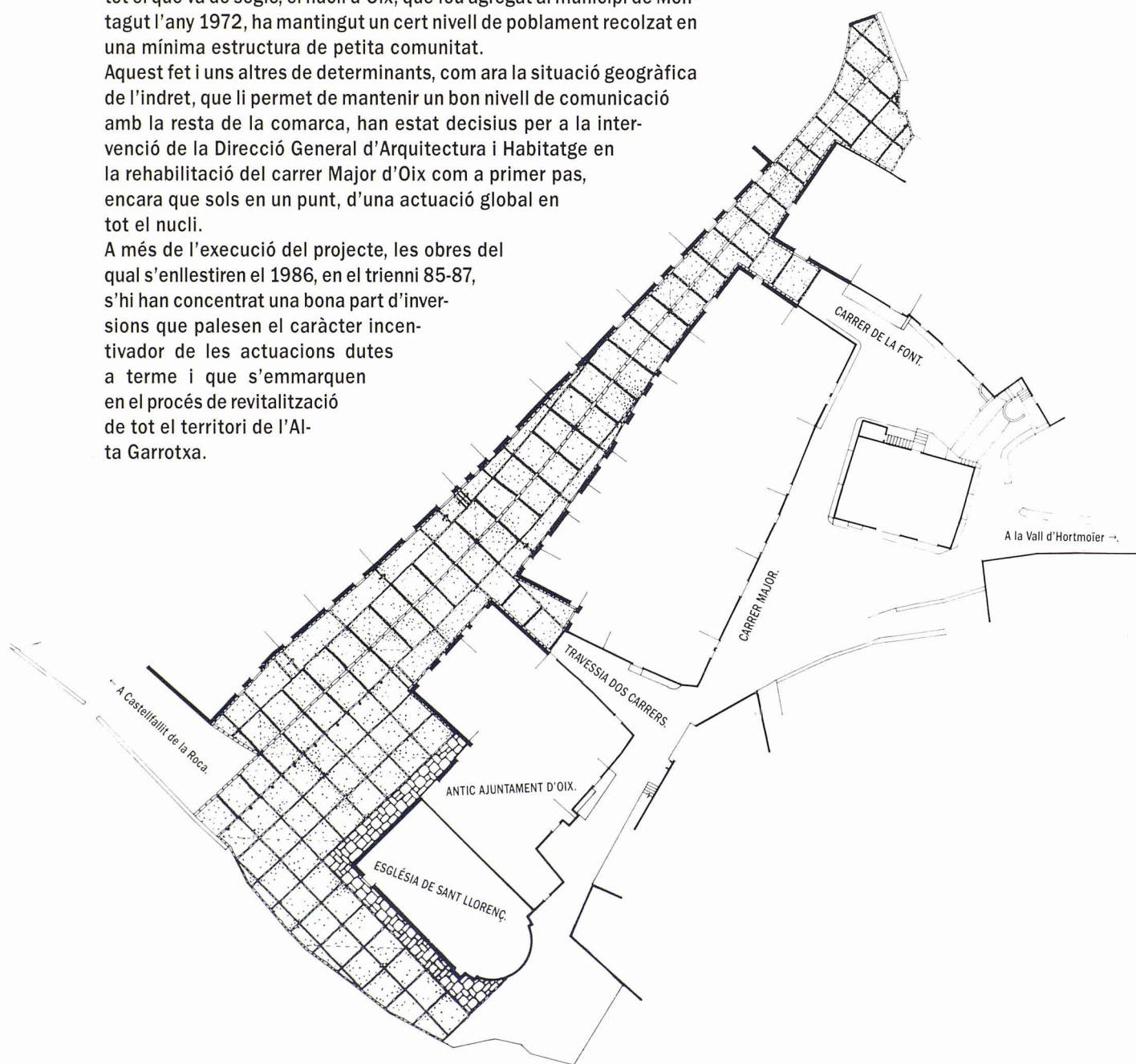
Joan Albesa

ARQUITECTE

Malgrat el decreixement progressiu de la població de l'Alta Garrotxa en tot el que va de segle, el nucli d'Oix, que fou agregat al municipi de Montagut l'any 1972, ha mantingut un cert nivell de poblament recolzat en una mínima estructura de petita comunitat.

Aquest fet i uns altres de determinants, com ara la situació geogràfica de l'indret, que li permet de mantenir un bon nivell de comunicació amb la resta de la comarca, han estat decisius per a la intervenció de la Direcció General d'Arquitectura i Habitatge en la rehabilitació del carrer Major d'Oix com a primer pas, encara que sols en un punt, d'una actuació global en tot el nucli.

A més de l'execució del projecte, les obres del qual s'enllestiren el 1986, en el trienni 85-87, s'hi han concentrat una bona part d'inversions que palesen el caràcter incentivador de les actuacions dutes a terme i que s'emmarquen en el procés de revitalització de tot el territori de l'Alta Garrotxa.

El nucli d'Oix és situat al mig de l'Alta Garrotxa, al peu de la serra del Bestracà, a la petita vall formada per la riera d'Oix, encaixonada entre l'esmentada serra i la del Toix, amb les fites del Montmajor i Montpetit. L'estructura i la ubicació del nucli estan configurades per l'església romànica de Sant Llorenç, al final de la petita plana, orientat al sol, seguint els primers pendents de la muntanya, amb les cases arreglerades al costat de l'antic camí que, a través del Pairé i del Coll de Bestracà, menava cap a Beget i que constitueix avui el carrer Major d'Oix.

L'antic municipi d'Oix va desaparèixer com a tal l'any 1972 quan fou agregat al de Montagut. L'any 1930 comptava amb uns 820 habitants que es transformaren en 315 l'any 1960, fins arribar als 125 habitants de 1986. Aquesta població està distribuïda entre els indrets de Sant Miquel de Pera, Santa Bàrbara de Pruneres, Talaià i d'Oix, la capital; és en aquesta darrera entitat, que agrupa 48 veïns, on hi ha l'únic nucli de població de l'antic terme municipal.

Estructura mínima

A mitjan 1982, la Direcció General d'Arquitectura i Habitatge va decidir encarregar el projecte de condicionament del carrer Major d'Oix. Amb això es feia, d'una manera tangencial si es vol, un primer pas de cara al procés de recuperació de l'espai geogràfic situat al nord de la Garrotxa, que enllaça les comarques del Ripollès amb la de l'Alt Empordà i que es coneix com a l'Alta Garrotxa.

Probablement aquesta presumpció podria semblar desgabellada pel fet de relacionar un problema tan complex com el de la recuperació d'una part significativa del nostre territori amb un aspecte reduït i concret com era l'actuació que es programava a Oix; certament requereix una explicació complementària.

Un dels aspectes més evidents del procés de transformació de l'Alta Garrotxa durant el present se-

Detall del ràfec i l'enllumenat.

Façanes del carrer Major.

Pavimentació de la plaça de l'església.

gle ha estat l'emigració de la major part dels seus habitants, tant pel que fa als que vivien als masos aïllats com pel que fa als habitants dels petits nuclis de població que, escampats per tot el territori, configuraven l'hàbitat característic de la zona. Avui la realitat és prou clara i només cal visitar els indrets de Bolós i Salarça o de la Vall del Bac, Hormoier, Llorona o Bassegoda per copsar, a través de les imatges, l'evidència dels fets. S'escapa de la intenció d'aquest escrit l'anàlisi dels motius d'aquesta situació, encara que hi ha aspectes prou evidents com ara la manca de perspectives de les activitats productives tradicionals, les dificultats pròpies de la vida aïllada, la manca de serveis,...

Tot això ho esmentem perquè el nucli d'Oix, situat enmig de l'Alta Garrotxa i afectat pel procés general, ha mantingut encara un cert nivell de població i una mínima estructura de petita comunitat (hi ha algunes botigues, es diu missa a l'església, es manté la festa del poble...). Per una altra part, l'activitat agrícola i ramadera de la població és significativa, igualment com l'atractiu turístic del seu entorn; finalment, la proximitat amb Castellfollit de la Roca i la relativa bona comunicació amb aquest municipi, amb la resta de la comarca i amb Olot, són aspectes que permeten de tenir en una certa esperança en el futur.

Lligat a aquest mateix futur cal fer referència al projecte d'una futura pista o carretera que uniria el nucli d'Oix amb el de Beget (agregat al municipi de Camprodon, al Ripollès). Aquesta via de comunicació, reivindicada per diversos estaments, malgrat les dificultats del traçat i el perill que pot comportar sobre el medi, permetria assumir un nou paper al nucli d'Oix.

Tots aquests aspectes, apuntats d'una manera ràpida i resumida, permetien omplir de contingut la proposta d'actuació a Oix, superant els límits estrictes d'una intervenció concreta i plantejant-la en el marc de la revitalització de l'Alta Garrotxa.

Aspectes fonamentals

L'actuació que es plantejà des de la Direcció General d'Arquitectura i Habitatge, amb el suport de l'Ajuntament de Montagut, proposava la rehabilitació del carrer Major d'Oix a partir de tres aspectes fonamentals: la intervenció en les façanes dels edificis, l'arranjament del carrer i, finalment, l'adequació dels elements d'infraestructura.

Amb la intervenció en les façanes es pretenia una millora en les condicions dels elements constructius (ràfecs, fusteria, canals...), i en els acabats (revestiment, pintura...), tot conservant el caràcter que li era propi en cada cas. Pel que fa a l'arranjament del carrer, se'n proposava la pavimentació igualment com la de l'entorn de l'església de Sant Llorenç. Finalment, quant a les obres d'infraestructura, es pretenia formar la xarxa de sanejament i de proveïment d'aigua, inexistents fins aquells moments.

Els estudis previs a la redacció del projecte s'efectuaren a la fi de l'any 1982, mentre que el projecte complet es redactà l'estiu de l'any 1983.

Les obres foren adjudicades a una petita empresa de Montagut, d'aquelles que encara mantenen el caràcter artesanal de l'ofici de paleta; s'iniciaren el febrer de 1984 i finalitzaren el maig de 1986.

L'execució de les obres plantejades va començar per les d'infraestructura, concretament per la formació de la xarxa completa del clavegueram per a la recollida de les aigües residuals i les plujanes; paral·lelament, i per iniciativa municipal, va procedir-se a l'execució d'unes altres obres complementàries de canalització. De manera semblant va procedir-se a la formació de la xarxa de proveïment d'aigua, amb un subministrament provisional degut, en aquells moments, a la manca de la captació definitiva.

Una vegada iniciades aquestes obres, i amb la col·laboració municipal i la de les companyies de subministrament, vam procedir a la canalització de la resta dels serveis existents, tant pel que fa a les línies

elèctriques i telefòniques com a la xarxa de l'enllumenat públic. D'aquesta manera s'aconseguí eliminar les esteses de cables que travessaven el carrer.

Les obres d'infraestructura no es limitaren a les xarxes generals, sinó que s'arribà fins a les connexions de servei individuals i es disposaren els corresponents comptadors de manera individual (cas del proveïment d'aigua) o de manera centralitzada (cas del subministrament de baixa tensió); en aquests casos hi hagué participació dels veïns en el finançament.

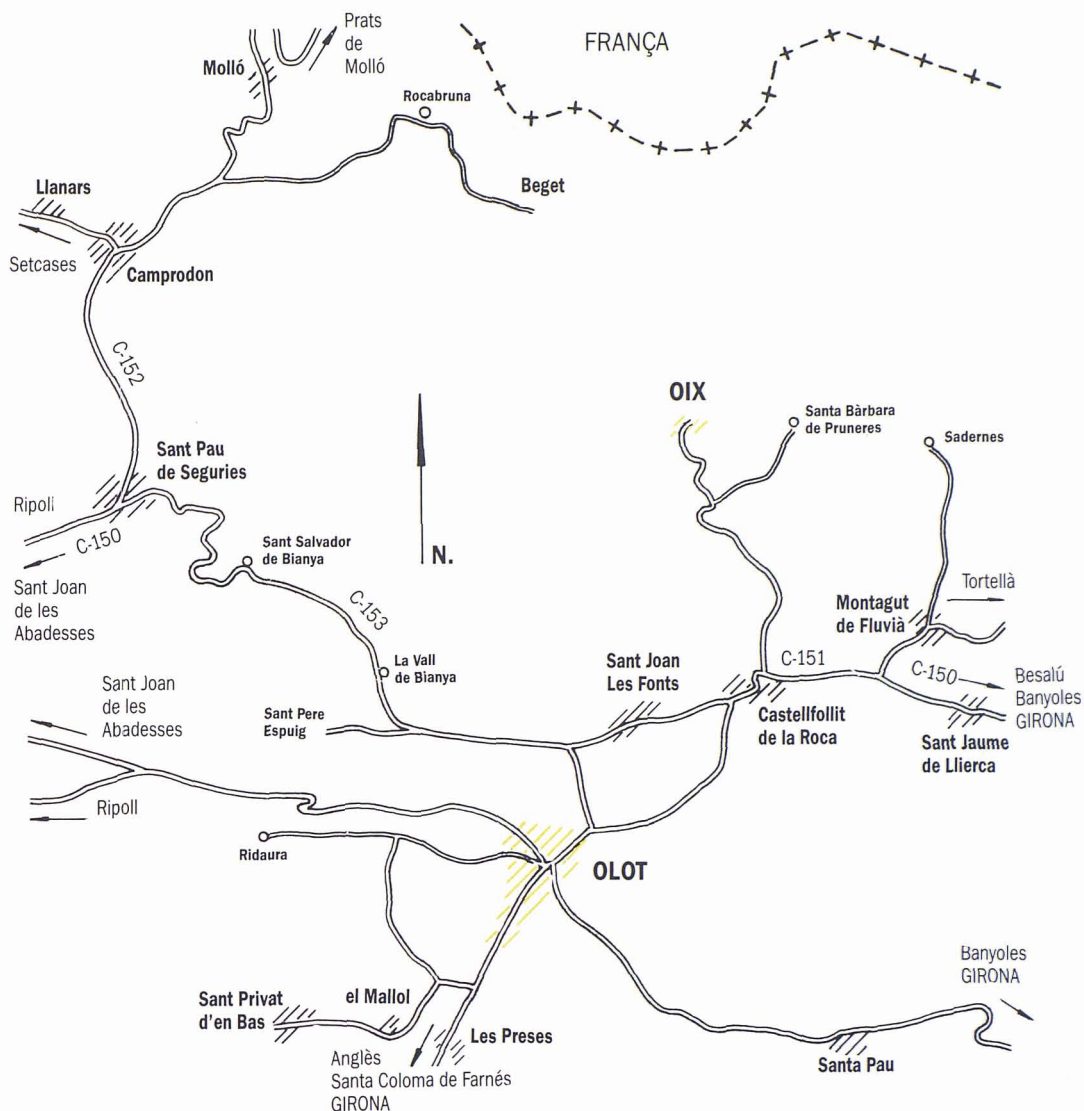
Una vegada formades les diverses canalitzacions va procedir-se a l'arranjament del carrer que, en aquell moment, no estava pavimentat; únicament en algun petit tram, al costat de les cases, conservava encara part de l'enllosat de què havia disposat antigament.

El paviment projectat consistia en una llosa de formigó sobre la qual es formà una sola de còdols, emmarcats per les lloses de pedra que defineixen l'eix del carrer i que configuraven les voravies per permetre l'accés als diferents edificis, tot mantenint la rasant contínua del carrer; les mateixes lloses emmarcaven l'entorn de l'Església de Sant Llorenç.

Els materials emprats s'obtingueren de la mateixa zona: els còdols provenen de la ribera d'Oix i les lloses d'una petita pedrera situada al veïnat de Pera, molt proper a Oix.

La darrera part de la intervenció consistí en l'arranjament de les façanes de les cases situades al carrer Major. La major part d'aquestes façanes, al moment d'iniciar-se l'obra, estaven arrebossades i presentaven força problemes de conservació pel que fa a l'estat del revestiment i de la pintura; algunes cases, però, mantenien sense revestir les façanes de maçoneria. El mal estat de conservació s'estenia també a unes altres parts del parament exterior, afectant els ràfecs i la fusteria, principalment.

La intervenció plantejada, en un moment en què la discussió respecte els acabats amb revestiment

i pintat i el repicat de les cases dels nuclis de muntanya estava en plena intensitat, va voler ésser respectuosa amb la situació preexistent, amb la realitat constructiva dels mateixos edificis i amb la voluntat dels seus habitants; és per aquests criteris que es mantingueren, en general, els acabats ja existents tot fugint de postures més tancades, en qualsevol altre sentit.

Les obres efectuades varen comportar, segons els casos, des de la substitució de la fusteria en mal estat, a l'arranjament del revestiment o a la reforma d'alguna obertura. Per una altra part, i lligat a les obres d'infraestructura ja indicades, vàrem encastar els registres i les connexions de servei.

Finalment, vam procedir a la pintada de les façanes després de la definició, conjuntament amb assessors de la Direcció General, dels criteris cromàtics i del tipus de materials a emprar.

Perspectives del futur

Fins aquí la descripció de la intervenció de la Direcció General d'Arquitectura i Habitatge al nucli d'Oix que, en certa manera, podria considerar-se com una primera etapa d'una actuació global en tot el nucli.

Caldria, però, en cloure aquest article, fer dues reflexions: en primer lloc, respecte al caràcter incentivador que una actuació com aquesta pot tenir sobre un nucli de característiques semblants a Oix i que ha permès, en aquest cas, que els anys 85-87 s'hi hagin concentrat una bona part d'inversions, a part de la comentada aquí, de manera que avui ja comencen a disposar dels serveis públics més elementals (des de les obres de la nova captació d'aigua, ja efectuada, fins a la millora i extensió del servei telefònic, o, a un altre nivell, la implantació del servei municipal de recollida de brossa, per esmen-

tar-ne alguns exemples) o que, en alguns casos, l'actuació pública ha anat seguida de petites actuacions privades d'arranjament dels edificis habitats (millores interiors, canvi de la instal·lació elèctrica...).

L'altra reflexió, però, té un caire diferent i es refereix a la necessitat d'emmarcar actuacions com la del carrer Major d'Oix en un context més ampli que, en aquest cas, seria el mateix futur de l'Alta Garrotxa i el paper a jugar pel nucli d'Oix en la línia exposada al principi d'aquest escrit. El Pla Comarcal de Muntanya de la Garrotxa apunta ja determinades línies d'anàlisi que van des de les perspectives del futur econòmic d'aquestes àrees de muntanya, amb una especial consideració al sector turístic, fins al caràcter central de determinats nuclis com el d'Oix, fins a la definició de les connexions entre nuclis habitats com en el cas de l'enllaç Oix-Beget.

J.A. □